24ª Januaro 1909ª. 100ª NUMERO.
SEPESMA YARO, novesma numero.



MEMBRO DI L' PROFESIONAL' UNIONO DI L' PERIODALA BELGA GAZETARO.

Affilié à l'Union professionnelle de la Presse Périodique Belge.

DIREKTEYO : Redakto ed Administro,
10, rue Isidore Verheyden, BRUXELLES.

YARKOLEKTO : 6 FR.
(Septembro 1908 — 1909.)

KONTENAJO.

Imprimisto-Editisto A.-J. WITTERYCK, Nouvelle Promenade, 4, Bruges.

Délégation pour le choix d'une langue auxiliaire internationale.

Le comité de la Délégation pour le choix d'une langue auxiliaire internationale était composé comme suit :

M. Manuel C. Barrios, doyen de la Faculté de Médecine de Lima, président du Sénat du Pérou;

M. J. Baudouin de Courtenay, professeur de linguistique à l'Université de Saint-Pétersbourg;

M. Émile Boirac, recteur de l'Université de Dijon;

M. Ch. Bouchard, membre de l'Académie des Sciences de Paris, professeur à la Faculté de Médecine;

M. W. Förster, président du Comité international des poids et mesures, ancien directeur de l'Observatoire de Berlin;

M. G. Harvey, éditeur de la *North American Review* (New-York);

M. Otto Jespersen, membre de l'Académie danoise des Sciences, professeur de philologie à l'Université de Copenhague;

M. S. Lambros, ancien recteur de l'Université d'Athènes;

M. C. Le Paige, directeur de la Classe des Sciences de l'Académie royale de Belgique, administrateur-inspecteur de l'Université de Liège;

M. W. Ostwald, membre de la Société royale des Sciences de Saxe, professeur émérite de l'Université de Leipzig;

M. Hugo Schuchardt, membre de l'Académie impériale des Sciences de Vienne, professeur de l'Université de Graz;

M. Gustav Rados, membre de l'Académie hongroise des Sciences;

M. W. T. Stead, éditeur de la *Review of Reviews* (Londres);

M. G. Peano, membre de l'Académie de Lincei et de l'Académie des Sciences de Turin, professeur à l'Université de Turin.

Secrétaires : M. L. Couturat, Docteur ès lettres,
M. L. Leau, Docteur ès sciences.

Le Comité s'est réuni au Collège de France, à Paris, du 15 au 24 octobre 1907, et a tenu 18 séances, Il a élu président d'honneur M. W. Förster; président, M. W. Ostwald; vice-présidents, MM. Baudouin de Courtenay et Jespersen.

Ses travaux ont abouti à la décision suivante :

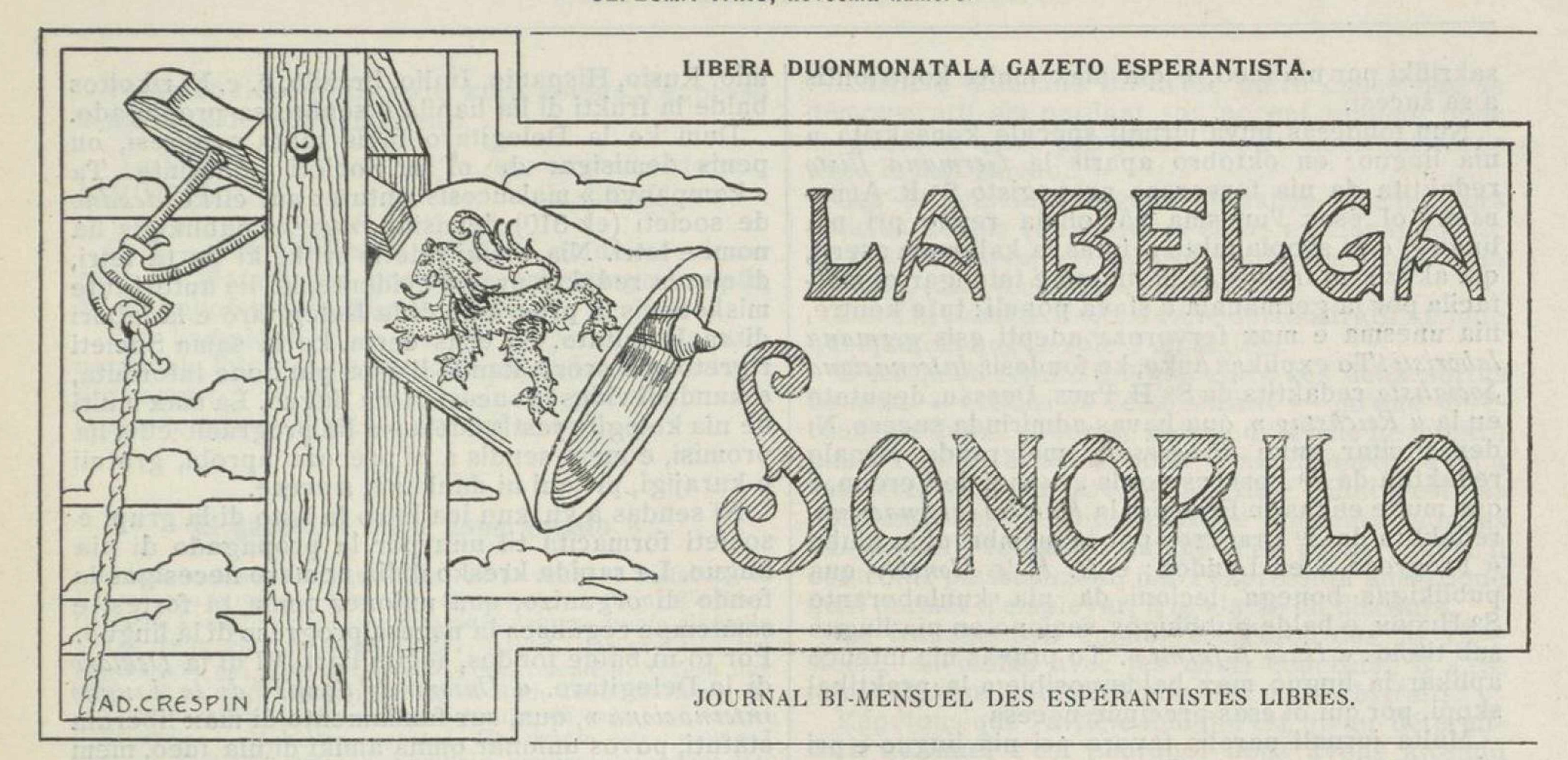
*" Le Comité a décidé d'adopter en principe l'*Esperanto, *en raison de sa perfection relative et des applications nombreuses et variées auxquelles il a déjà donné lieu, sous la réserve de certaines modifications à exécuter par la Commission permanente dans le sens défini par les conclusions du Rapport des secrétaires et par le projet de* Ido, *en cherchant à s'entendre avec le Comité linguistique espérantiste ".*

Le Comité avant de se séparer a nommé une commission permanente constituée comme suit : W. Ostwald, président; Baudouin de Courtenay, Jespersen, L. de Beaufront, L. Couturat, L. Leau.

Cette commission permanente publie une revue, *Progreso* « Konsakrata a la propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la Internaciona Linguo ».

Cette revue discute librement la question linguistique. La Internaciona Linguo — dénommée ILO — n'est pas présentée comme solution ne varietur mais comme solution indéfiniment perfectible.

24ª Januaro 1909ª. 100ª NUMERO.
SEPESMA YARO, novesma numero.



Aliginta al la profesia Unuiĝo de la Perioda Belga Gazetaro. | Membro di l' profesional' Uniono di l' Periodala Belga Gazetaro.

Delegitaro por adopto di Linguo helpanta internaciona.

Paris, 30 Novembro 1908.

SIORO E KARA KOLEGO,

En nia lasta cirkulero (20 Marto) ni dicis: « La propagado ne devas cesar, sed nur chanjar formo e skopo: ol pasas de la teoriala a la pratikala fazo, nun kande la linguo dezirata esas elektita e determinita ». Sub ta nuva formo, ol ne esis min agema e sucesoza kam dum la pasinta yari.

L'unesma skopo di nia labori esis, komprenenble, la publikigo di la lernolibri e vortolibri necesa a la docado e propagado di la Linguo internaciona. Nia amiki ne povos esar malkontenta pri la diligenteso kun qua ta tasko esis efektigita. De mayo til novembro aparis sucedante, en *angla*. *franca* e *germana* lingui **sis** *vortolibri nacional-internaciona* ed *internaciona-nacionala*, tute konforma inter su, e kontenanta single 12.000 vorti (5.400 radiki); *gramatiki kompleta* ed *Exercari*: plue, *pratikal lernolibro germana* da Sº NÖTZLI, de qua 2.000 exempleri esas ja vendita, e qua necesigis 3-ma edituro; *Kompleta lernolibro por Esperantistoj*, en Esperanto, da Sº WALTISBÜHL; *Phrase-Book* da Sº HUGON, autoro anke di bonega broshuro propagala, *The New Esperanto*, en angla; *Guidlibreti* en *angla*, *franca*, *germana*, *hispana*, *holandana*, *dana*, *italiana*, kontenanta plu kam 2.000 radiki max utila, e suficanta por komprenar texto ordinara; *Klefili* en *franca*, *angla*, *germana*, *hispana* ed *italiana*, kontenanta rezumo di gramatiko e listo di la gramatikal vorti, e suficanta a la personi poke instruktita; fine, *kuverti* e *postkarti* por propagado en *angla*, *franca*, *germana*, *dana*. Omna nia lernolibri portas la menciono: « VIDITA ED APROBITA », subskribita da la du sekretaryi di la Komitato. Ta menciono esas nur garantio di autentikeso di nia libri e di lia konformeso a la decidi di la Komitato. Ol konstitucas nula privilejo por kelka autori e nula monopolo por un o plura editisti: ol *ne esas komercala marko*, sed nur garantio di l'uneso di nia linguo.

Sº Prof. Otto JESPERSEN, qua partoprenis ageme a la labori di la konstanta Komisitaro, voluntis kompozar por nia internaciona-nacionala vortolibri prefaco en qua il justigas, kun sa granda kompetenteso, nia linguo per ta principo: « La max bona L. I. esas ta, qua prizentas la max granda facileso a la max multa homi ». Ta prefaco, aparte reimprimita en la tri lingui, esas bonega propagilo por nia amiki. Ni povas anuncar ad ici, ke vortolibri esas nun preparata, da max kompetenta samideani, en *hispana*, *italiana*, *dana*, *suedana*, *holandana*, *cheka*, *hungara*, *rusa*, *polona*, *bulgara*, *greka*, *serbo-kroata*, tale ke balde nia linguo difuzesos en omna civilizita landi.

Por ta difuzo, la jurnali esas max utila. Nia central ed oficial organo esas *Progreso*, fondita en marto, qua prosperas danke sempre plu multa kunlaboranti ed aboniti. Ni ne povas laudar ipsa ta revuo; sed ni povas konstatar, ke segun l'opiniono di multa senpartia amiki di nia ideo, ol esas la max interesanta e ciencoza revuo, quan on ultempe publikigis pri la questiono di la L. I., ed ol ricevas l'aprobo di omna ciencisti pro sa liberaleso e seriozeso.

Ad ol ni devas juntar la du max malnuva e max meritoza esperantista jurnali: « *L'Espérantiste* » e « *La Belga Sonorilo* », qui due kombatas por nia linguo, e distingesas per lia ciencoza tono e lia malprizo di la vana polemiki. Li esas direktita da la du viri qui, de plu kam dek yari, facis la max granda

sakrifiki por nia ideo, e qui max multe kontributis a sa sucesi.

Nun fondesas nuva jurnali specale konsakrita a nia linguo: en oktobro aparis la *Germana Listo* redaktita da nia fervoroza propagisto S° R. Auerbach: ol esas l'unesma nacionala revuo pri nia linguo; e ta simpla fakto refutas la kalumnia aserti, qui akuzis ni francigar la linguo e tale igar ol malfacila por la germanala e slava populi: tute kontre, nia unesma e max fervoroza adepti esis *germana laboristi!* To explikas anke, ke fondesis *Internaciona Socialisto*, redaktita da S° H. Peus, Dessau, deputato en la « *Reichstag* », qua havas admirinda suceso. Ni devas citar anke *Progresido*, malgranda jurnalo redaktita da S° Populus por la grupani de Verdun, e qua multe efikas en Francio; la *Kuriero internaciona*, redaktita da S° Strutton por la membri di la klubo « Progreso » en London; e *G. P. 's Monthly*, qua publikigas bonega lecioni da nia kunlaboranto S° Hugon, e balde publikigos seciono en nia linguo sub titolo: « *Utila Informi* ». To pruvas nia intenco aplikar la linguo max balde posible a la praktikal skopi, por qui ol esas precipue necesa.

Multa jurnali parolis favore pri nia linguo e pri nia movado generale. Ni ne povas citar li omna hike; ni apene povas recensar li mallonge en la *Bibliografio* di *Progreso*. Tamen, ni devas mencionar aparte la artikli quin publikigis en *Les Documents du Progrès*, en *La Revue*, e. c. S° Léon Bollack, l'autoro di la *Blua Linguo*, qua, kun nobla senpartieso, abandonis sa proyekto, frukto di multa yari de studyo e laboro, por adherar publike a nia linguo e propagar ol kun sa tuta fervoro: belega exemplo di l'uniono, quan devas realigar l'Ideo inter omna sa sincera e seninteresta partiani.

La propagado di nia linguo esas direktita, en Francio, da S° de Beaufront, ex-prezidanto di la *Societo franca por propagado di Esperanto*, da S[i] René Lemaire e E. Bréon, ex-sekretaryi di la sama Societo, e da multa altra eminenta ed agema Esperantisti; en Belgio, da Majoro Ch. Lemaire, ex-prezidanto di la *Belga Ligo Esp.* e da S° J. Jamin, ex-sekretaryo di la sama *Ligo;* en Suiso, da S° Pastoro F. Schneeberger, ex-prezidanto di la *Svisa Esp. Societo* (qua prezidis la duesma Kongreso di Esp., e qua nun inventis apliko di la stenografado Stolze-Schrey a nia linguo sub la nomo *Stenilo)*, da S° Waltisbühl, ex-unesma vice-prezidanto di la sama *Societo*, da S° Prof. Lorenz, de la Politekniko de Zürich, da S° Boubier, sekretaryo di la Delegitaro por Suiso, e. c.; en Germanio, da S[i] D[ro] Liesche, ex-prezidanto, D[ro] Borgius, ex-vice-prezidanto, E. Collin, ex-sekretaryo, A. Ihn, ex-vice-sekretaryo e F. Fasse, ex-kasisto di la *Esp. Grupo* de Berlin, e da S[i] Peus ed Auerbach, ja nomita; en Austrio, da S° Prof. Pfaundler, membro di l'Akademio di Cienci en Wien, e S° H. Moiser, ex-prezidanti di la *Stiria Esp. Societo;* en Hungario, da Barono D'Orczy, ex-prezidanto di la *Adriatika Esp. Ligo;* en Usono (Unigita Stati), da S[i] D[ro] Max Talmey e A. Kangas, ex-prezidanto e nuna prezidanto di la *New-York Esp. Societo*, e da S° B. Mackensen, membro di l'*Akademi* qua kompozis *Idiom Neutral*. En altra landi, ni havas la simpatio ed efektiva helpo di tre eminenta Esperantisti, quin ni ne povas nomar, e mem di tuta grupi, qui ja docas nia linguo quale « Esperanto reformita », aparte en Anglio, Danio, Suedo, Bohemio, Rusio, Hispanio, Italio, Brazilo, e. c. Ni rikoltos balde la frukti di lia habila e senbruisa propagado.

Dum ke la Delegitaro facis tanta progresi, on penis demisigar de ol la Societi adherinta. Ta « kampanyo » malsucesis entute: nur cirke *dekduo* de societi (ek 310) demisis; *Progreso* publikigis lia nomi e letri. Nia amiki ridetis pri kelki de ta letri, di qua la redakto pruvis evidente, ke lia autori tute miskonocis la programo di la Delegitaro e la labori di sa Komitato. Ni esas certa, ke la sama Societi rigretos lia eroro, kande li esos plu bone informita, e kande li vidos la sucesi di nia linguo. La max multi de nia kolegi « restis fidela » a lia programo ed a lia promisi, e mem sendis a ni precoza aprobi, gratuli e kurajigi, pri qui ni dankas li sincere.

Ni sendas a vu kun ica letro la listo di la grupi e societi formacita til nun por la propagado di nia linguo. La rapida kresko di lia nombro necesigas la fondo di organizo, qua unionez omna ta fortesi e samtempe regulizez la necesa progreso di la linguo. Por to ni balde fondos, segun l'art. VI di la *Deklaro* di la Delegitaro. « *Uniono di l'amiki di la Linguo internaciona* », qua, sur fundamento di max liberala statuti, povos unionar omna amiki di nia ideo, mem izolita, lasante tuta libereso a la formaco di lokala, regionala e profesionala grupi e societi. Ol formacos per elekto (e periodala reelekto) du korporacioni: una teoriala, l'*Akademio*, altra praktikala, la *Komitato*. La konstanta Komisitaro, emaninta de la Komitato por durigar e kompletigar sa teoriala laboro, konsideras sa tasko quale finita per la konstituco di la Uniono, ed intencas konfidar a la futura Akademio la zorgo direktar la devlopo di la linguo segun la sama principi di simpleso, logiko ed internacioneso. Cetere, la *Delegitaro* duras existar, e sempre aceptos l'adhero di la Societi qui, fondita por tute diversa skopi, volos tamen helpar la propagado di nia linguo. En la formo di ta adhero esas chanjita nur ca sola punto, ke de nun ol implikas aprobo di la linguo elektita da nia Komitato. — *Progreso* publikigis la *provizora Statuti di l'Uniono:* ni povas sendar li a vu, se vu deziras, kun *Adherilo*.

Pri la nomo di nia linguo, nulo esis decidita, pro ke on volas lasar l'Uniono ipsa, t. e. sa futura Komitato, libera decidar pri ta punto. La oficiala nomo: « Linguo internaciona di la Delegitaro » esas tro longa pro la praktiko. On propozis rezumar ol, per usonana maniero, en *Lido* o *I'do;* altri uzas simple *Ilo* (Internaciona Linguo); altri fine preferas la nomo *Ido*, sub qua ol aparis quale proyekto, e quan portas nia vortolibri. Irge sub qua nomo, ol certe triumfos, tam per la protekto di la ciencisti, qui kontributis a sa formaco ed aprobis ol, kam per sa propra interna qualesi, quin agnoskas omna kompetenta e senpartia judikanti.

Ni esperas, ke vu duros helpar nia granda entraprezo per vua praktikal aprobo, e ke vu laboros kun ni por realigar l'ideo, qua unionis ni til nun, nam ni konstante havis quale skopo l'uneso di la L. I. e l'uniono di omna sa partiani; e, pos ke la max kompetenta autoritato, qua existis til nun pri ta questiono, decidis, ni devas omni kunligar nia fortesi cirke la linguo, qua max bone plenigas la programo: « la max facila por la max multi », e qua konseque havas sola chanci aceptesar da omna nacioni e social klasi, ed ultempe adoptesar da la autoritati di la cienco, di la stati e di la publika instruktado.

Voluntez ricevar, Sioro e kara kolego, l'expreso di nia max devota sentimenti.

La Kasisto, L. COUTURAT. *La generala Sekretaryo,* L. LEAU.

P. S. — Por adherar a l'*Uniono*, on devas turnar su a S° WALTISBÜHL, provizora sekretaryo-kasisto, 49, Bahnhofstrasse, Zürich (Suiso).

Pro l'ampleso di la revuo *Progreso*, esas tute neposibla livrar ol ye reducita preco. L'abono kustas por omni: 5 fr. por yaro, 2 fr. 50 por sis monati (komencante de marto o de septembro).

El gazeto « Dana Esperantisto »:

« Mi defendas la herezan ideon, ke ni sendube malutilas la Esperantan movadon, donante multon da tro mallongaj kursoj. Certe la konstruo de Esperanto estas nekompareble pli facila ol tiu de iu ajn alia nacia lingvo, tamen, por praktike uzi Esperanton, oni nepre bezonas longan ekzercadon. Ni ĉesu fine pretendi, ke ĉiujn regulojn oni lernas dum duono da horo, ke oni bone skribas Esperante en malmulte da semajnoj, ke oni flue parolas post kelkaj monatoj. Tio simple estas **nevera!** Oni nur demandu niajn Esperantajn eminentulojn, kiuj tiel majstre skribas kaj parolas Esperante, kiom da semajnoj kaj monatoj ili okupiĝis pri nia kara internacia lingvo por fine atingi la deziregatan celon; ili al vi respondos: multaj, multaj!

Oni do ne postulu ion neeblan de komencantoj en la Esperanta studado: en 14 lecionoj oni **ne** povas serioze tralabori lernolibron. Oni lasu la absolute necesan tempon al la lernanto, por ke li povu **digesti** la prezentitan materialon. Oni donu kursojn de 30-40 lecionoj — po 2 ĉiusemajne — tiam oni povos malrapide progresi, la instruado ne iĝos sovaĝa ĉasado; oni trovos tempon farigi diktaĵojn, tradukojn, leteretojn sub la kondukado de l' instruisto, kaj **dum la leciono mem** oni ankaŭ estas ebligota flegi la **konversacion** ĉiatagan, kaj tion farante oni kaŭzos grandegan plezuron al la gelernantaro.

Tiamaniere oni edukos verajn Esperantistojn. Ni ne bezonas kiel eble plej multe da personoj kiuj parolas **pri** Esperanto, sed fervoraj, kontentaj batalantoj kiuj skribas kaj parolas **en** Esperanto. »

HENRIKO FRIDÖRI.

Leçons sur la langue Ilo.

(Langue adoptée par la Délégation pour le choix d'une langue auxiliaire internationale)

Pronoms.

Le «pronom» (de *pro*, pour, à la place de, et *nomen*, nom) est un mot qui représente un substantif, et peut être employé dans tous les mêmes rôles que celui-ci, c'est-à-dire comme sujet, complément direct, complément indirect, etc.

Le pronom est une des plus anciennes catégories grammaticales.

L'article défini n'est pas, comme l'enseigne actuellement la grammaire française, une des dix parties du discours; l'article défini n'est qu'un pronom démonstratif atténué.

Pour comprendre pleinement le rôle de l'article défini il faut en rechercher l'origine étymologique. On constate ainsi qu'il dérive du pronom démonstratif.

L'article grec ὁ, ἡ, τό, a encore, dans Homère et dans quelques expressions de la prose antique, la valeur d'un démonstratif; il a pour correspondant, en sanscrit, le démonstratatif *so, sa, tat.*

L'article allemand *der* n'est autre chose que le démonstratif *der* perdant son accent tonique pour — grâce à cette privation — faire aisément corps avec le mot suivant.

Les principales langues romanes tirent leurs articles définis (en italien *il* et *lo*; en Espagnol *lo*; en français *le, la, les)* du pronom démonstratif latin *ille, illa, illud* (celui-là, celle-là).

Dans la *chanson de Roland*, le démonstratif ne joue quelquefois que le rôle d'un article.

C'est qu'en réalité il n'y a, entre ces deux sortes de mots — article et démonstratif — qu'une différence de degré et non de nature. L'article ne montre pas à l'esprit tel ou tel objet, mais il *rappelle* qu'il a été déterminé auparavant. L'article défini n'est pas absolument nécessaire, puisque plusieurs langues (le sanscrit, le latin), ont pu s'en passer; mais il contribue puissamment, par l'expression analytique qu'il permet d'employer, à la clarté du discours.

En français son emploi est établi dès le IXme siècle, du moins avec les noms concrets; il s'est introduit plus lentement pour les mots abstraits.

Répétons que l'article défini n'est qu'un déterminatif atténué; c'est pourquoi nous avons attendu d'être arrivés au chapitre «pronoms» pour le montrer, et en même temps justifier l'emploi, dans *Ilo*, de l'article défini.

***

Certains linguistes soutiennent que le pronom est la catégorie primitive du langage, et que le premier vocable humain avait un sens très voisin de *cela, ça*; l'homme aurait donc d'abord montré, indiqué par gestes, les objets avant de donner des noms à ces objets.

C'est là une opinion subjective, intéressante à signaler, sans plus; elle ne peut se réclamer en effet, d'aucune preuve de fait, pas plus d'ailleurs que l'opinion contraire (celle de Sayce par exemple) qui croit que les pronoms, en particulier les pronoms personnels, dérivent d'anciens substantifs.

Quoiqu'il en soit il semble qu'il eût été avantageux, puisque les pronoms remplacent les noms substantifs, de leur appliquer les mêmes terminaisons gramaticales que celles des substantifs, c'est-à-dire *o* pour le singulier, *i* pour le pluriel.

C'est pour des raisons pratiques que ce desideratum n'a pas été réalisé : le comité de la Délégation a voulu en puisant les mots de son vocabulaire dans les langues européennes, modifier le moins possible leur graphisme et leur prononciation, de manière, toujours à réaliser la bonne règle de Jespersen : « *atteindre immédiatement, à la seule première lecture, le plus d'hommes possible, en leur donnant le moins de peine possible* ».

Or, ainsi que nous le disions dans la 1re partie du présent travail, les grammaires des langues actuelles font de l'article défini une des 10 parties du discours, alors que l'article défini — nous venons de le montrer — est un déterminatif; ces grammaires confondent, en revanche, adjectifs avec déterminatifs, ou déterminatifs avec pronoms.

Pour ces raisons *Ilo* n'a pu encore introduire, dans sa nomenclature grammaticale, un ordre et des désinences grammaticales d'une logique rigoureuse.

La chose se fera vraisemblablement dans un temps plus ou moins proche, au cours de la marche

asymptotique de la langue auxiliaire vers sa solution définitive.

Nous donnerons la série des pronoms de *Ilo*, puis nous présenterons au lecteur des tableaux comparatifs où figureront d'une part les articles, adjectifs et pronoms de *Ilo*, d'autre part un type des mêmes mots tels que, à ce que nous croyons, la langue auxiliaire définitive les adoptera.

Ilo a adopté les catégories de pronoms ci-après : personnels, possessifs, démonstratifs, relatifs, interrogatifs, indéfinis.

Pronoms personnels.

Nous avons dit tout ce qui s'y rapporte aux pages 46, 47, 61, 62, auxquelles nous renvoyons le lecteur.

Pronoms possessifs.

Les pronoms possessifs sont, au singulier, identiques de forme aux adjectifs possessifs; ils se mettent au pluriel par le changement de leur *a* final en *i*.

Quand on doit faire formellement la différence entre un adjectif possessif et le pronom possessif correspondant, on a recours à l'article défini, employé au singulier ou au pluriel :

pronoms individuels au singulier	*mea, la mea*	= le mien, la mienne
	tua, la tua	= le tien, la tienne (forme familière)
	vua, la vua	= le ou la vôtre (forme cérémonieuse)
	ilsa, la ilsa	= le sien (3me personne mâle)
	elsa, la elsa	= la sienne (3me personne femelle)
	olsa, la olsa	= . . . . . . (3me personne neutre)
pronoms collectifs au singulier	*nia, la nia*	= le ou la nôtre
	via, la via	= le ou la vôtre
	ilia, la ilia	= le ou la leur (3me personne mâle)
	elia, la elia	= le ou la leur (3me personne femelle)
	olia, la olia	= le ou la leur (3me personne neutre)
	sua, la sua	= le sien, la sienne, le ou la leur (forme réfléchie).
pronoms individuels au pluriel	*mei, la mei, le mea*	= les miens, les miennes
	tui, la tui, le tua	= les tiens, les tiennes (forme fam.)
	vui, la vui, le vua	= les vôtres (forme cérémonieuse)
	ilsi, la ilsi, le ilsa	= les siens (3me personne mâle)
	elsi, la elsi, le elsa	= les siennes (3me personne femelle)
	olsi, la olsi, le olsa	= . . . . . . (3me personne neutre)
pronoms collectifs au pluriel	*nii, la nii, le nia*	= les nôtres
	vii, la vii, le via	= les vôtres
	ilii, la ilii, le ilia	= les leurs (3me personne mâle)
	elii, la elii, le elia	= les leurs (3me personne femelle)
	olii, la olii, le olia	= . . . . . (3me personne neutre)
	sui, la sui, le sua	= les siens, les siennes, les leurs (forme réfléchie).

On remarquera notre classification des pronoms (personnels et possessifs) en pronoms individuels (improprement appelés pronoms singuliers) et en pronoms collectifs (improprement appelés pronoms pluriels). Cette distinction apparaît clairement nécessaire dans notre tableau des pronoms possessifs de *Ilo*.

Ici encore, règle très générale, on n'indiquera le genre de la 3me personne (individuelle ou collective, au singulier ou au pluriel) que si c'est nécessaire pour éviter toute ambiguïté :

ilsa, elsa, olsa	se remplaceront par la forme unique				*sa*
la ilsa, la elsa, la olsa	—	—	—		*la sa*
ilsi, elsi, olsi	—	—	—		*si*
la ilsi, la elsi, la olsi	—	—	—		*la si*
le ilsa le elsa, le olsa	—	—	—		*le sa*
ilia, elia, olia	—	—	—		*lia*
la ilia, la elia, la olia	—	—	—		*la lia*
ilii, elii, olii	—	—	—		*lii*
la ilii, la elii, la olii	—	—	—		*la lii*
le ilia, le elia, le olia	—	—	—		*le lia*

Ainsi, dans la pratique, le tableau des pronoms possessifs de Ilo se simplifie considérablement, la langue gardant, pour les cas où tout doute doit être levé, les formes de son tableau complet.

Exemples :

j'ai mon cheval, prenez le vôtre.
me havas mea kavalo, prenez vua ou la vua.

je n'ai pas de cheval, prêtez moi le vôtre.
me ne havas kavalo, prestez a me vua ou la vua.

je n'ai pas de chevaux, prêtez moi les vôtres.
me ne havas kavali, prestez a me vui ou la vui.

je n'ai pas de cheval, prêtez moi un des vôtres.
me ne havas kavalo. prestez a me un de la vui ou un de le vua.

Il appartiendra à l'expérience de montrer, parmi les différentes formes: *mea* ou *la mea; mei la mei* ou *le mea*, etc... celles qui seront le plus avantageuses; et peut-être l'expérience mènera-t-elle à rejeter toutes les formes non accompagnées de l'article défini mis au singulier ou au pluriel.

A moins que la langue auxiliaire définitive n'arrive, comme nous pensons qu'elle y arrivera, à ne plus employer une même forme tantôt comme adjectif, tantôt comme pronom, ainsi qu'on le fait pour *ca, ta*.

Pronoms démonstratifs.

Les pronoms démonstratifs tiennent la place du nom en montrant les êtres ou les choses dont on parle.

Ils sont, en *Ilo* :

ilca	= celui-ci ;	*ilci*	= ceux-ci	(genre masculin).
ilta	= celui-là ;	*ilti*	= ceux-là	
elca	= celle-ci ;	*elci*	= celles-ci	(genre féminin).
elta	= celle-là ;	*elti*	= celles-là	
olca	=	*olci*	=	(neutre).
olta	=	*olti*	=	

En règle générale on n'aura pas besoin de spécifier les genres, et le tableau complet ci-dessus, se réduira simplement à :

ca ou *ica* (celui-ci, celle-ci, cet objet ci, cette chose ci)
ci ou *ici* (ceux-ci, celles-ci, ces choses ci)
ta ou *ita* (celui-là, celle-là, cet objet là, cette chose là)
ti ou *iti* (ceux-là, celles-là, ces objets là).

On emploiera les formes courtes *ca*, *ta*, *ci*, *ti* quand l'euphonie le permettra.

En plus des formes ci-dessus, Ilo a encore adopté les formes :

co ou *ico* = ceci
to ou *ito* = cela.

Ces formes permettent de faire la différence entre un substantif neutre, bien défini (qui se représentera par *olsa*, *olta* quand le genre doit être indiqué) et une chose ou un fait pris dans sa généralité.

Exemple :

J'ai une chienne et un chien ; celui-ci est malade et ceci m'ennuie; mais celle-là est infatigable et cela est utile à la chasse.

Me havas gehundi; ilca esas malsana e co tedas me; sed elta esas nefatigebla, e lo utilesas ye l' chaso.

Dans cette phrase *ilca* est nécessaire pour montrer sans ambiguïté que c'est le chien qui est malade, et *elta* pour montrer la chienne qui est infatigable.

On peut dire aussi :

Me havas hundino ed hundo; ca esas malsana e co tedas me; sed ta esas nefatigebla, e lo utilesas ye l' chaso.

Pronoms relatifs.

Les pronoms relatifs (appelés aussi conjonctifs) servent à joindre le mot dont ils tiennent la place à ceux qui les suivent.

Les pronoms relatifs de *Ilo* sont :

qua = qui, pour un être ou pour une chose déterminée (même forme que l'adjectif qualitatif)
quo = qui, pour une chose indéterminée.
qui = qui, pluriel de *qua* et de *quo*.

Exemples : l'homme qui est venu = *la homo qua venis*
les hommes qui sont venus = *la homi qui venis*
ce qui arrive = *lo quo eventas.*

Les pronoms démonstratifs et les pronoms relatifs donnent les combinaisons suivantes :

ilta ou *ta qua* = celui qui ;	*illi* ou *ti qui* = ceux qui ;
elta ou *ta qua* = celle qui ;	*elti* ou *ti qui* = celles qui ;
olta ou *ta qua* = ... (neutre) ;	*olti* ou *ti qui* = ...
ito ou *to quo* = ce qui ;	

Pronoms interrogatifs.

Ilo n'a adopté que les pronoms interrogatifs de qualité, (rejetant ceux de quantité parmi les pronoms indéfinis) en les fondant, comme font les langues naturelles, avec les pronoms relatifs.

On a donc :

qua = qui, quel, quelle, lequel, laquelle, en parlant d'un être ou d'une chose déterminée,
quo = quoi, quel objet, quelle chose? en parlant d'une chose indéterminée,
qui = qui, quels, quelles, lesquelles? pluriel de *qua* et de *quo*.

Exemples : qui est venu ? = *qua venis?*
quelles personnes sont venues ? = *qui venis?*
qu'est-ce qui tombe ? = *quo falas?*

***

Nous regrettons que la comité de la Délégation pour le choix de la langue auxiliaire internationale n'ait pas adopté dès maintenant un signe d'interrogation phonétique correspondant au point d'interrogation de l'écriture.

Dans l'écriture le point d'interrogation devrait être double : il devrait figurer, renversé, en tête de la phrase (renversé afin qu'on sache, qu'il *annonce* l'interrogation), puis encore en fin de la phrase, pour montrer que l'interrogation *est finie*.

Semblablement dans le discours parlé, de même que la fin de l'interrogation, ou tout au moins le cours de l'interrogation se marque par une intonation spéciale, de même il faudrait *annoncer* le début de l'interrogation par une particule convenablement choisie, par exemple la particule *te*.

Exemples : ¿ Qui est venu ? = *Tequa venis?*
¿ Qu'est-ce qui tombe ? = *Tequo falas?*

Par une telle particule s'accolant aux pronoms relatifs, on obtiendrait des pronoms interrogatifs ayant leur forme spéciale, pour eux seuls, et cela vaudrait mieux.

Pronoms indéfinis.

On nomme « indéfinis » des mots vagues, ne désignant pas un être, aucune chose déterminée, mais permettant de représenter les êtres ou les choses d'une façon générale, indéterminée, non précisée.

Il semble bien qu'un certain arbitraire règne dans le groupe des pronoms indéfinis, de même que dans le groupe des adjectifs indéfinis, dont les termes ne diffèrent que par la finale grammaticale :

pour les adjectif indéfinis la finale (comme nous l'avons dit) est *a* ;
pour les pronoms indéfinis désignant des êtres la finale est *u* au singulier, *i* au pluriel ;
pour les pronoms indéfinis désignant des choses la finale est *o*

Les pronoms indéfinis désignant des êtres en *Ilo* sont :

omnu	=	chacun ; *omni* = tous ;
nulu	=	personne, aucun, nul, pas un seul, d'aucuns ;
ulu	=	quelqu'un, un certain (sens non précisé) ; *uli* = certains, d'aucuns ;
kelki	=	quelques uns ;
unu	=	l'un ;
altru	=	un autre ; *altri* = d'autres ; *la altri* = les autres ;
uni... altri	=	les uns... les autres ;
ceteri	=	tous les autres (*ed ceteri* ou *e. c.* = et cætera) ;
multi	=	beaucoup (d'êtres) ;
irgu	=	n'importe qui ; *irgi* = n'importe lesquels.

Les pronoms indéfinis désignant des choses en *Ilo* sont :

omno	=	tout ;
nulo	=	rien ;
ulo	=	quelque chose ; une certaine chose ;
kelko	=	quelque chose (en quantité ou nombre)
altro	=	autre chose ;
cetero	=	tout le reste (*e cetero* ou *e. c.* = et cætera) ;
multo	=	beaucoup (d'une chose) ;
irgo	=	n'importe quoi.

Nous avons terminé le chapitre « Pronoms », tel qu'il caractérise l'*Ilo* actuel.

Nous répétons qu'à notre avis on peut reprocher à *Ilo* d'avoir gardé, (sous la pression des langues naturelles dont il voulait s'éloigner le moins possible) des formes identiques pour certains adjectifs et certains pronoms ; d'avoir la voyelle finale *a* pour désigner des êtres alors que la finale *o* des substantifs au singulier serait logique et faciliterait l'acquisition des pronoms ; il nous semble qu'il eût fallu, dès maintenant, terminer par *o* le singulier, par *i* le pluriel des pronoms représentant des êtres, et par *u* le singulier, par *ui* le pluriel des pronoms représentant des choses.

Nous essayerons de fixer les idées de nos lecteurs, par des tableaux comparatifs entre le système actuel des articles, des adjectifs et des pronoms de *Ilo*, et un système s'approchant plus de la vérité logique. Ce faisant nous n'avons nullement la prétention de donner un système définitif, mais seulement de montrer la voie aux chercheurs et de fixer les idées en prouvant qu'*Ilo* peut se perfectionner sans aucun bouleversement.

Dans les tableaux ci-après une colonne renfermera les formes proposées comme conclusion de notre étude ; les unes seront celles déjà adoptées par *Ilo* ; les autres seront indiquées en caractères non italiques.

	FRANÇAIS.	ILO.	FORMES PROPOSÉES.
Article défini.	le, la, l'	*la*	o
	les	*le*	i
Pronoms personnels.	je	*me*	mo
	tu	*tu*	to
	vous	*vu*	vo
	il	*ilu* = *il*	ilo = *il*
	elle	*elu* = *el*	elo = *el*
	. . .	*olu* = *ol*	olo = *ol*
	nous	*ni*	*ni*
	vous	*vi*	*vi*
	ils	*ili* }	*ili* }
	elles	*eli* } *li*	*eli* } *li*
	. . .	*oli* }	*oli* }
	on	*onu* = *on*	ono = *on*
	se, soi	*su*	oso
Adjectifs possessifs	mon, ma, mes	*mea*	*mea*
	ton, ta, tes	*tua*	*tua*
	vôtre, vôtres	*vua*	*vua*
	son, sa, ses	*ilsa* }	*ilsa* }
	son, sa, ses	*elsa* } *sa*	*elsa* } *sa*
	. . . . . .	*olsa* }	*olsa* }
	nôtre, nôtres	*nia*	*nia*
	vôtre, vôtres	*via*	*via*
	leur, leurs	*ilia* }	*ilia* }
	leur, leurs	*elia* } *lia*	*elia* } *lia*
	. . . .	*olia* }	*olia* }
	son, sa, ses, leur, leurs	*sua*	*sua*
Pronoms possessifs (individuels et collectifs au singulier).	mien, le mien, mienne, la mienne	*mea* = *la mea*	meo = o *mea*
	tien, le tien, tienne, la tienne	*tua* *la tua*	tuo o *tua*
	vôtre, le ou la vôtre	*vua* *la vua*	vuo o *vua*
	sien, le sien, sienne, la sienne	*ilsa* } *la ilsa* }	ilso } o *ilsa* }
	sien, le sien, sienne, la sienne	*elsa* } *sa* *la elsa* } *la sa*	elso } so o *elsa* } o *sa*
	. . . .	*olsa* } *la olsa* }	olso } o *olsa* }
	nôtre, le ou la nôtre	*nia* *la nia*	nio o *nia*
	vôtre, le ou la vôtre	*via* *la via*	vio o *via*
	leur, le leur, la leur	*ilia* } *la ilia* }	ilio } o *ilia* }
	leur, le leur, la leur	*elia* } *lia* *la elia* } *la lia*	elio } lio o *elia* } o *lia*
	. . . .	*olsa* } *la olia* }	olio } o *olia* }
	sien, le sien, sienne, la sienne leur, le leur, la leur	*sua* *la sua*	suo o *sua*
Pronoms possessifs (individuels et collectifs au pluriel).	miens, les miens, miennes, les miennes	*mei* = *la mei* = *le mea*	*mei* = o *mei* = i *mea*
	tiens, les tiens, tiennes, les tiennes	*tui* *la tui* *le tua*	*tui* o *tui* i *tua*
	vôtres, les vôtres	*vui* *la vui* *le vua*	*vui* o *vui* i *vua*
	siens, les siens, siennes, les siennes	*ilsi* } *la ilsi* } *le ilsa* }	*ilsi* } o *ilsi* } i *ilsa* }
	siens, les siens, siennes, les siennes	*elsi* } *si*, *la elsi* } *la si*, *le elsa* } *le sa*	*elsi* } *si*, o *elsi* } o *si*, i *elsa* } i *sa*
	. . . .	*olsi* } *la olsi* } *le olsa* }	*olsi* } o *olsi* } i *olsa* }
	nôtres, les nôtres	*nii* *la nii* *le nia*	*nii* o *nii* i *nia*
	vôtres, les vôtres	*vii* *la vii* *le via*	*vii* o *vii* i *via*
	leurs, les leurs	*ilii* } *la ilii* } *le ilia* }	*ilii* } o *ilii* } i *ilia* }
	leurs, les leurs	*elii* } *lii*, *la elii* } *la lii*, *le elia* } *le lia*	*elii* } *lii*, o *elii* } o *lii*, i *elia* } o *lia*
	. . . . .	*olii* } *la olii* } *le olia* }	*olii* } o *olii* } i *olia* }
	siens, les siens, siennes, les siennes leurs, les leurs	*sui* *la sui* *le sua*	*sui* o *sui* i *sua*
Adjectifs démonstr.	ce... ci, cet... ci, cette... ci, ces... ci	*ica* = *ca*	*ica* = *ca*
	ce... là, cet... là, cettes... là, ces... là	*ita* = *ta*	*ita* = *ta*
Pronoms démonstratifs singuliers.	celui-ci	*ilca* }	ilco }
	celle-ci	*elca* } *ica* = *ca*	elco } ico = co,
	cet objet ci	*olca* }	olco }
	celui-là	*ilta* }	ilto }
	celle-là	*elta* } *ita* = *ta*	elto } ito = to
	cet objet là	*olta* }	olto }
	ceci	*ico* = *co*	icu = cu
	cela	*ito* = *to*	itu

	FRANÇAIS.	ILO	FORMES PROPOSÉES.
Pronoms démonstr. pluriels.	ceux-ci	*ilci* } *ici = ci*	*ilci* } *ici = ci*
	celles-ci	*elci*	*elci*
	ces objets ci	*olci*	*olci*
	ceux-là	*ilti* } *iti = ti*	*ilti* } *iti = ti*
	celles-là	*elti*	*elti*
	ces objets là	*olti*	*olti*
Adjectifs relatifs qualitatifs.	quel, quels, quelle, quelles	*qua*	*qua*
Pronoms relatifs qualitatifs.	qui, quoi (singulier)	*qua* (être, chose déterminée)	quo
	quoi, quelle chose	*quo* (chose indéterminée)	ku
	qui (pluriel)	*qui* (pluriel de *qua* et *quo*)	*qui* (pluriel de quo), kui (pluriel de ku)
Adjectifs interrogatifs.	quel, quels, quelle, quelles ?	*qua*	tequa ?
Pronoms interrogatifs.	qui, lequel, laquelle ?	*qua*	tequo ?
	quoi, quelle chose ?	*quo*	teku ?
	qui, quels, lesquelles ?	*qui*	tequi, tekui ?
Adjectifs indéfinis (êtres et choses).	tel, tels, telle, telles	*tala*	*tala*
	quel, quels, quelle, quelles	*quala*	*quala*
	tant, si grand	*tanta*	*tanta*
	combien (grand)	*quanta*	*quanta*
	nombreux	*multa*	*multa*
	plusieurs (plus d'un)	*plura*	*plura*
	tout, chaque (collectivement)	*omna*	*omna*
	chaque (séparément)	*singla*	*singla*
	aucun, aucune	*nula*	*nula*
	quelque (sens indéterminé)	*ula*	*ula*
	quelque (sens numérique vague)	*kelka*	*kelka*
	autre	*altra*	*altra*
	tout autre	*cetera*	*cetera*
	même (identité)	*sama*	*sama*
	semblable	*simila*	*simila*
	quelconque	*irga*	*irga*
	même (moi-même)	*ipsa*	*ipsa*
Pronoms indéfinis (êtres).	chacun, tous	*omnu, omni*	omnu, *omni*
	personne	*nulu*	nulo
	un certain, de certains	*ulu, uli*	ulo, *uli*
	quelqu'un, quelques uns	*kelku, kelki*	kelko, *kelki*
	l'un, les uns	*unu, la uni*	uno, o *uni*, i uno
	un autre, d'autres, les autres	*altru, altri, la altri (le altra)*	altro, *altri*, o *altri*, i altro
	tous les autres	*ceteri*	*ceteri*
	beaucoup (nombreux)	*multi*	*multi*
	n'importe qui	*irgu, irgi*	irgo, *irgi*.
Pronoms indéfinis (choses, objets indéterm.).	tout	*omno*	omnu (omnui)
	rien	*nulo*	nulu (nului)
	une certaine chose	*ulo*	ulu (ului)
	quelque chose (en quantité ou en nombre)	*kelko*	kelku (kelkui)
	autre chose	*altro*	altru (altrui)
	tout le reste	*cetero*	ceteru
	beaucoup (d'une chose)	*multo*	multu
	n'importe quoi	*irgo*	irgu

L'examen attentif des tableaux qui précèdent fera la preuve des difficultés qu'il y a, *actuellement*, à obéir à la pleine logique qui réclame une spécification nette de toutes les catégories; on doit, en effet, trop violenter les habitudes reçues dans nos langues naturelles où les confusions de sens, les confusions de rôles, les confusions de fonctions, les confusions de formes sont trop enracinées.

Nous répétons que l'avenir seul verra disparaître ces confusions, mais par étapes seulement, par cette marche asymptotique vers le progrès, dont nous avons déjà montré l'actuelle existence.

Pour le moment nos tableaux comparatifs feront comprendre le pourquoi des solutions « à la fois pratiques et suffisamment logiques » que la Délégation a adoptées; et à ce titre tout au moins on les croira peut-être justifiés.

***

Nous arrivons au chapitre « Adverbes ».

(A continuer.) B. S.

DOCUMENTS.

GRUPO ESPERANTISTA
DE
TAMPERE
TAMPERE, SUOMI (FINNLANDO).

TAMPERE la 3an de Dec. 1908.

Estimataj Samideanoj!

Char la proponoj pri plibonigoj en Esperanto, faritaj de « Delegitaro », kauzis malamikajn disputojn kaj ech disighon inter la amikoj de lingvo internacia, naskighis che la anoj de nia grupo granda bedauro, kiu devigis nin preni la demandon sub severa diskutado je l' kunvenoj de la Grupo.

Konatighante kun la nomitaj plibonigo-proponoj nia Grupo decidis sendi cirkuleron al la plej konataj Societoj Esperantaj kaj esprimi per ghi sekvantan :

1e La plibonigoj de l' Delegitaro shajnas al ni, almenau en chefaj partoj, necesaj.

2e Ni ne povas kompreni, kial la plibonigoj estas de multaj samideanoj tiel severe kondamnataj, kvankam Dro Zamenhof mem en jaro 1894 rigardis preskau samajn, ech pli radikalajn shanghojn en la lingvo kiel *tute necesajn*.

3e Precipe nin malghojigas la decido de Dro Zamenhof malpermesi la reformemajn samideanojn nomi la plibonigitan lingvon : « Esperanto ». Tiun decidon nia grupo trovas malfelichegan por la tuta ideo ; char de nun la malamikoj havas okazon triumfi pro la disigho de nia anaro kaj eble pro falo de Esperanto. La sorto de la fidelaj kaj malegoiştaj amikoj kaj propagandistoj de Esperanto eble estos la sama kiu trafis antau ni la volapükistojn. La « nuva linguo » antaueniras sub tute alia nomo, kvankam ghi estas nur Esperanto iom shanghita kaj, lau nia opinio, vere plibonigita restante sur la principoj de Dro Zamenhof, kiu chiam havas kaj havos la honoron de sia granda kreitajho.

4e Ni tute ne povas aprobi la insultojn kaj ofendajn personajn atakojn, kiujn nune la amikoj de la lingvo internacia, el la ambau partioj, jhetas unuj sur la aliajn. Tio ja estas kontrau la leghoj de Esperantujo, kie devus trovighi nur pacaj batalantoj, kiujn varmigas la unu grandega celo, la unuigo de la homaro sub la « verda standardo », t. e. la interna ideo de Esperantismo.

5e Estas tute ne kompreneble, kial la esperanta gazetaro provas nin estigi nesciantaj pri la vera signifo de la Delegitaro kaj ghia agado. Al ni shajnas, ke la demando, tiel grava, devas esti submetita sub la jugho de la tuta Esperantistaro, por ke chiu povos formi sian opinion libere. Nur senpartie klarigante al ni la aferon la gazetaro agas lojale. Nek la redaktistoj, nek la kongresoj havas rajton paroli en la nomo de la esperantista popolo. Se la plibonigoj de la Delegitaro estas vere tiel nevaloraj kiel oni al ni kredigas, chu oni do devas ilin tiel zorgeme kashi?

* *

Kiel varmaj amikoj de l' ideo de lingvo internacia ni ne volonte vidus, ke la granda movado haltus pro la interna malamikeco kaj batalado en la tendaro de la Esperantistoj, precipe char la paco, lau nia opinio, ankorau nune estus tre facile akirebla. Provizore ni ne volas aparteni al tiu chi au tia el niaj partioj, sed penas klarigi al ni la demandon senpartie kaj objektive. Ni esperas, ke, se la agado de la Delegitaro ne ankorau estas konata che vi, vi konatighu kun ghi kaj metu la aferon sub diskutado en via grupo.

Kun plej koraj bondeziroj ni salutas vin kaj petas ke vi post diskutado de la demando lasu nin koni vian opinion.

Restante chiam fidelaj al la interna ideo de Esperantismo, ni estas plej amike viaj sindonemaj.

K. J. SAARINEN,
Prezidanto.

KR. KETTUNEN,
Sekretario.

SEV. NIINIVIRTA.
Kasisto.

Al progresemaj Esperantistoj.

Karaj Samideanoj,

Tre bedaŭrinde estas ke iuj konataj esperantistoj forlasis esperanton, dirante ke ili ne povas subteni lingvon, kie baro estas starigita kontraŭ iu ajn reformo, eĉ plej malgranda, plej pravigita. Tamen nia majstro deklaris ke esperanto kapablas evolui ĝis plena nerekonebleco. Kie do kuŝas tiu baro, kiu, laŭ solena certigo, povas esti nek en la fundamento, nek en la Lingva Komitato? Nu, ĝi staras en la oficejo de l' esperantaj gazetoj, kie oni rifuzas ĉiun artikolon enhavantan iun ajn neologismon. Sed, por liberiĝi de tia regado, la progresuloj bezonas nur sin unuigi, kaj havi sian gazeton, en kiu ili laboros kune por prudenta kaj senrompa evoluo de l' Zamenhofa esperanto, lojale subtenita. Kompreneble, la membroj de tia grupo ne intencas trudi sian opinion al la aliaj samideanoj ; ili celas nur montri, per faktoj, ke estus ebla efektivigi reformetojn en plena unueco.

Jen la proponata plano. En gazeto, skribita en la nuna esperanto, oni studos iun post iu el la reformoj tuj enkondukeblaj sen rompo. Pri ĉiu, la rajtigitaj membroj de l' grupo votos per poŝtkarto. Oni konsentos ke, por fruktodona laboro, la votada rajto devas esti rezervita al membroj, kiuj prezentas garantion pri bona kono de la lingvo, nome duagradaj diplomitoj, verkintoj, aŭ profesoroj.

Laŭ la rezulto de l' votado, la studita reformo estos en iu el la sekvantaj kategorioj : 1e kun malpli ol 1/3 de l' votoj, ĝi estos entombigita dum almenaŭ du jaroj ; 2e kun pli ol 1/3 sed malpli ol 2/3 de l' votoj, ĝi estos malkonsilata, kaj ne povos esti submetata al nova votado antaŭ ol unu jaro pasos ; tamen oni toleros ĝian uzon en la artikoloj senditaj de ĝia proponintoj ; 3e kun pli ol 2/3 de l' votoj, ĝi estos enkondukita en la gazeton, por provado. Post unu jaro, nova votado okazos, en kiu ĝi devos havi pli ol 4/5 de l' votoj por esti submetata al la sankcio de l' Lingva Komitato ; se ne, ĝi restos en la tria kategorio, aŭ eĉ povos reiri en iun el la du unuaj, supozinte ke pli malpli da ĝiaj antaŭaj aprobintoj forlasos ĝin.

Per tia metodo, ni sekvos la vojon montritan de nia majstro, kaj ni meritos la aprobon de So Cart, kiu energie subtenas opinion ke la Lingva Komitato havas rajton oficialigi nur neologismojn longe elprovitajn. Nu, ni liveros la, ĝis nun mankantan, elprovejon.

Nenia kotizo estos postulata de l' membroj de l' projektata grupo, kaj la abono al la gazeto ne estos deviga; sed ju pli multaj la abonontoj, des pli dika la gazeto.

Listo estos starigita, kie la membroj, rajtigitaj por votado, vidos numeron difinitan al si, por indiki lian voton en raporto pri votado.

Kiu aprobas tiun planon estas petata sendi al :

So Sentis. Bd Edouard-Rey, no 17, Grenoble (France), poŝtkarton, tre legeble skribitan kaj subskribitan, kiu sciigos : 1e lian nomon, 2e lian adreson, 3e lian profesion, 4e lian patran lingvon, 5e ĉu li posedas l'Ateston pri kapableco. presigis iun verkon, aŭ faris kursojn. 6e ĉu li intencas aboni la gazeton, kies prezo estas provizore fiksita je 1 S. m. = 2,50 Foj por la ses unuaj numeroj.

Kompreneble, se la nombro de l' abonontoj ne estus sufiĉa, la efektivigo de nia projekto, estus neebla.

H. SENTIS.
(Scienca Doktoro).

P. S. — La samideanoj, kiuj bonvolos dissendi ekzemplerojn de tiu ĉi cirkulero, petu ilin de mi.

ADIAŬ.

Nia kunfrato « Tra la Mondo » ne plu aperos; ĝia ĉefredaktoro dediĉas al siaj gelegantoj la sekvantan adiaŭan, kiun ni kopias tekste el ĝia lasta numero :

Lacega pro homsupera laboro mi ĉesas eldoni « Tra la Mondo ». Kun bedaŭroj, kiujn komprenos tiuj, kiuj sekvas min de la komenco de mia entrepreno, mi forlasas mian infanon tiel karan, pri kiu dum tri kaj duono jaroj mi zorgis kun amo por la plezuro de la legantoj, kaj longe ankaŭ por mia propra kontentiĝo

Ĉar, laŭ la celo kiun mi donis al mi, estis por mi ĝojo labori, konsciante utili al nia komuna afero per nova procedo. Kaj, ja, la dankemaj leteroj ricevitaj de multaj landoj montris ofte al mi, ke mi ne eraris. Do kun fervoro, sen halto, sen ripozo nek libertempoj, mi klopodis por senĉesa plibonigo de la gazeto ; kaj komence mi havis la plezuron senti la aprobon de niaj kunfratoj.

Sed, de preskaŭ du jaroj mi vidis iom post iom ilia intereso iri alien kaj, eĉ ĉe tiuj, kiuj konservas ankoraŭ malpligrandiĝintan anoncon por « Tra la Mondo », preskaŭ neniam plu oni parolas pri ĝi en la gazetara rubriko.

Estas tre kompreneble, ke, pro la kreskanta nombro de niaj organoj, oni ne povas dediĉi al ĉiu tiom da spaco, kiom antaŭe; sed ne estas deviga fakto, nek akcepteble, ke, en Esperantaj organoj, oni sisteme silentu pri iu atentinda kunfrato en rubriko dediĉita al la kunfratoj, kiam en tiu ĉi rubriko oni havas ĉiam lokon por alia, kaj nun aliaj, kiujn oni penadas altrudi al la spirito de la leganto per ripetataj laŭdoj ofte trograndigitaj kaj ne ĉiam pravigataj.

La maljusteco de l' procedo montras al mi, ke estas senutile batali kontraŭ pripensita kaj intencita kontraŭtenado (1), kaj daŭrigi laboron,kiu nun kaj ĉiumonate estas por mi maldolĉeca fonto pro tiu maljusteco mem.

Mi, do, forlasas la turnirejon.

Mi ne volis makuli mian esperantistan plumon per vortoj de malamo kiel faris kelkaj Esperantaj gazetoj dum la Ida batalado, kaj kiel iaj min instigis ĝin fari (2); mi ne komencos hodiaŭ per akraj paroloj kontraŭ tiuj, kiuj ĝojos legante tiujn liniojn :

Pli ol ili, mi volas memori la grandan internan ideon de Esperanto, pri kiu tiom parolas kelkaj eminentuloj, kaj kiun ili tiel malmulte aplikas.

Kun kora adiaŭ al la legantoj, mi sendas sinceran dankon al la kunfratoj, kiuj subtenis mian entreprenon ĉu konstante, ĉu komence. La aliajn ankaŭ mi dankas pro la leciono donita : oni povas resti amiko de homoj, nur se ilia intereso ne staras en la afero.

Sed mia plej varma danko iras al miaj kunlaborantoj, dank' al kiuj « Tra la Mondo » restos ankoraŭ longe sen egala pro ĝia varieco, ĝia intereso, ĝia internacieco. Por ili mi havas la rajton ĝin pretendi, kiel multe pro ili mi bedaŭras ĉesi entreprenon al kiu kelkaj estis tiel kore ligitaj, kaj por kiu ili estis ĝis la fino fidelaj helpantoj.

Al tiuj dankoj mi aldonas por ĉiuj, amikoj kaj aliaj, vere sincerajn bondezirojn por la nova Jaro. Ĝi estu bona por Esperanto, la vera, tiu por kiu mi batalas de kvin jaroj, por kiu mi oferis sufiĉe de mia sano kaj de mia mono, kaj perdis iom da miaj iluzioj

A. MONTROSIER.

(1) *Oni ne kredu, ke mi troigas. Iu organo, kiu eĉ ne plu citas « Tra la Mondo » inter la gazetoj ricevitaj, forigis plue ĝian anoncon el sia kovrilo malgraŭ* honoraj *interkonsentoj, kiuj difinas la amplekson de* konstantaj *anoncoj reciprokaj, kaj kiuj estas subskribitaj de la reprezentanto de la organo!*

(2) *Eble ne estas fremda al ilia nuna agmaniero tiu rifuzo kaj ankaŭ la rifuzo forstreki* Belga Sonorilo *kaj* L'Espérantiste *el la nomaro de esperantistaj organoj, kiam ili komencis diskuti pri reformoj, restantaj ankoraŭ Esperantanoj. Hodiaŭ mi faris tiun forstrekon nur ĉar ambaŭ organoj sin proklamis definitive Idaj propagandistoj, kaj ke « Tra la Mondo » parolas nur pri esperantemaj organoj. Cetere mi deziras, ke oni ne eraru. Mi konservas al la Direktoro de « Belga Sonorilo » kaj al liaj kunlaborantoj la estimon ŝuldatan al homoj agantaj laŭ sia konscienco. Mia malnova esperantista amiko, S^ro Bréon, eks-sekretario tiel sindonema de S. f. p. E. permesu, ke mi sendu ankaŭ al li mian tre koran memoron.* A. M.

On ne peut lire, sans un serrement de cœur, l'adieu si digne que notre camarade A. Montrosier dit à ses lecteurs.

Nous avons suivi, depuis bientôt 12 ans, le développement des gazettes et revues Espérantistes ; les trois quarts, pour le moins, ont été d'une indigence parfaite, et souvent rédigées en un Esperanto d'une élégance douteuse et d'une correction idem, pour ne pas dire plus.

Beaucoup de ces feuilles furent éphémères..... heureusement pour la bonne volonté de ceux qui s'astreignaient à suivre au complet toutes les manifestations espérantistes.

Parmi les quelques publications ayant quelque chose dans le ventre, on peut dire que « Tra la Mondo » occupait la première place.

Son sympathique créateur avait eu le sens précis du vrai caractère international à donner tant aux articles qu'aux collaborateurs de sa revue illustrée; il avait fait une heureuse application de la fameuse « interna ideo » de l'Esperantismo en évitant de faire de « Tra la Mondo » une chapelle fermée dont les occupants se cassent à l'envi leurs encensoirs sur le nez.

Haro donc ! sur cet empêcheur du monopole des inventeurs de « Kolekto aprobita », de la « Revuo »,

Ne esas posibla lektar, sen kordyokompreso, l' adyo tante digna quan nia kamarado A.Montrosier dicas a sua lektinti.

Depos balde 12 yari ni observas, sen interrompo, la devlopo di l' esperantal jurnali e revui ; ek ili la tri quaroni, adminime, esis perfekte negrava, e freque « stilizita » en ula Esperantacho dubeble eleganta, e ne min dubeble fundamentala, ye ne dicar plue.

Multa tal « folyi » esis efemera... felice por la volunto di ti qui su devigis observar komplete omna esperantistala manifesturi.

Inter la malmulta editaji qui havis « ulo en sua ventro » on povas dicar ke « Tra la Mondo » meritis la unesma loko.

La simpatinda kreinto esis havinta justa nociono pri la vera internaciona karaktero donenda tam a la artikli kam a la kunlaboranti di sua ilustroza revuo ; il esis facinta tre bona aplikuro de l' famoza « interna ideo » di l' Esperantismo ; nam il evitis facar, ek « Tra la Mondo », malgranda kapelo zorgeme klozata, di l' qua la okupanti rompadas, rompadas, rompadas — quaze pariale — sua incensilegi sur sua nazachi.

Fi ! Fi ya ! por ta adverso a la monopolo di l'inventiti de « Kolekto aprobita », anke de « Revuo »,

jouissant seule de la « konstanta kunlaborado de l'aŭtoro de la lingvo Esperanto ».
Qu'on le boycotte ce naïf et ses illusions
Qu'on n'en parle plus et qu'il nous fiche la paix !

Les naïfs — s'ils pouvaient l'être — seraient ces boycotteurs qui ne voient pas que la disparition de revues telles que « Tra la Mondo » montre que le mouvement espérantiste est encore singulièrement factice, en surface non en profondeur.

Ce million d'Espérantistes dont parlait un jour un organe anglais ne parviennent même pas à faire vivre une revue illustrée dont l'intérêt, vif dès le début, n'avait fait que croître!

Et l'organe de la belle-mère à barbe de l'Esperantistaro, tout comme Revuo, ne font que semer leurs agaçants aboniloj ! Ils n'ont qu'une devise « sendu tuj la monon ! »

B. S.

la nura editajo qua juas la « konstanta kunlaborado de l' aŭtoro de la lingvo Esperanto ».
Boikotez ta naivo e sa iluzioni !
Ne plu paroli pri il ! Il ne pertubez plulongatempe nia tranquileso !

La naivi — supoze ke li povus esar naiva — esus ca boikotisti qui ne vidas ke la malapero di revui simila ye « Tra la Mondo » pruvas quante la « esperantista movego » esas ankore negrava, sed surfacala e ne profundesala.

La miliono de Esperantisti pri qui parolis ultempe angla jurnalo ne suficis, ho ve! por vivigi ilustroza revuo di qua la intereso, ya granda de l' komenco, estis sempre pligrandijinta.

Kad la jurnalo de l' bopatrinego barboza di l' Esperantistaro, kad anke Revuo h[a] ne dissendas sencese sua malagrabla « aboniloj » ? Oli havas un nura devizo : « Sendu tuj, tuj, tuj, la monon ! »

B. S.

INTERDISKUTO.

RAKONTITA DA J. DE LJ.

Moto : *Me ne instruktas,*
Me rakontas.

Ula septembra jorno, pos la pasinta kongreso en Dresden, me esis, dum mea navigo sur la Danubyo, nevolita auskultanto di interdiskuto, quan me kredas tro oportuna e grava, por ne esar publikigata.

Me jus promenis sur la rivo dil Danubyo en la ravinda vilajo K..., kande vapornavo alerte bersante sur la mayestoza rivero, esis en vido.

La varmego e la polvo sufokanta subite sugestis a me pasigar kelka hori sur la navo.

Pensita, facita.

Adveninte sur navo, me spektesis la bela cirkajo, kande subite me audis esperantala soni ek grupo de quar homi, staranta tute apud me e diskutanta en e pri Esperanto.

Sola rigardo orientigis me, ke ca homi ne esas samlandani segun ilia aspekto.

Penante intuicar ilia nacionaleso, hazardo me sokursis.

Yen esas la interdiskuto.

F. — Belegaj estis la neforgeseblaj tagoj de la kongresfesto en Dresden, kaj vi, germanoj, vi povas esti fieraj pri tio!

G. — Jes sinjoro, vi estas prava, tamen verdire, ni atendis 2000 ĝis 3000 kongresvizitantojn esperantistajn.

A. — Certe vi estus atingintaj almenaŭ duoble pli grandan nombron da vizitantoj ol ni, Angloj, en Cambridge sen aperigo de l' « Ido ».

F. — Ha! Ni francoj ĉagreniĝas eĉ pri la sola nomigo de l' aŭtoro de l' « Ido ».

R. — Kial do?

F. — Ĉar li trompis nian gloran majstron; ha! la perfidulo, konspiranto, plagiatisto, kiu volas konfiski l' Esperanton Zamenhofan.

G. — Efektive, sinjoro! L' aŭtoro de l' « Ido » estas falsifikanto.

R. — Ni ankaŭ estis tre surprizitaj en Rusujo.

A. — Sinjoroj, tiu ĉi opinio pri l' aŭtoro de l' «Ido» estas tiel maljusta kiel absurda.

F. e G. (ekscititi). — Ĉu vi eble estas l' advokato de l' aŭtoro de l' « Ido » ?

A. — Karaj samideanoj, mi tre petas vin ne ekscitiĝu, mi tuj ĉion klarigos.

Antaŭ ĉio mi demandas vin, ĉu vi legis ekz.:

A) la « *Progreso* », les « *dérivations* », « *les vrais principes de la langue auxiliaire* », la « *Guidelibreto* » (germana au franca), la « *Belga Sonorilo* »;

B) la « *Oficiala Gazeto Esperantista* », l' « *Etoile Espérantiste* », « *Esperanto* », « *Kongresa Gazeto* » k. c.?

G., F. e R. — Ciuj tri respondis, ke neniu el ili legis eĉ nur unu el la unuajn verkojn (gazetojn) sed sole kelkajn ceterajn, kiuj respektas la sanktan, netuŝeblan libron de nia majstro.

A. — Nu, vi volas juĝi juste kaj senpartie la aliajn kaj vi piedbatas la unuan, plej altan principon de la justeco t. e. « *audiatur et altera pars* », vi kleruloj !

Mi mem ne konas la meritplenan aŭtoron de l' « Ido » persone, kaj neniaj interesoj ligas nin unu al alia. Kion do faris tiu multe insultita homo?

Memoru sinjoroj : Nia majstro deziras kaj eĉ postulas, ke ĉiu kunlaboru al la plibonigado kaj perfektigado de l' Esperanto, plue, ke laŭ la fundamento ia centra institucio, kiu havas nediskuteblan autoritaton por la tuta esperantistaro, povas fari decidojn pri la plibonigoj. Ŝajnas al mi, ke la Delegacia komitato estus la plej kompetanta, tia institucio, reprezentante tutan esperantistaron, « *de jure* ».

Plue, nia majstro diras en sia Dresdena parolo texte: « memoru ke Esperanto estas nenies propraĵo ».

Do, alivorte Esperanto estas komuna bieno de la tuta homaro, kaj pri tio l'aŭtoro de l' « Ido » faris nenion alian ol konscience obei la vortojn de l' majstro pri la plibonigado. Multajn jarojn de sa vivo li oferis al la reformo de la lingvo internacia, proponita de Zamenhof mem dum l' jaro 1894. Nuntempe oni subtenas, ke li volas konfiski Esperanton kvazaŭ ĝi estus « *patentita kafemaŝino!* »

Laŭ mia opinio, la samlandanoj de l' aŭtoro de l' « Ido » agas tre maljuste kontraŭ li. Mi ne trompas asertante, ke en cirkaŭ 5 jaroj, S° de Beaufront tre verŝajne estos adorata de la hodiaŭaj, l'in insultantaj samideanoj.

Memoru la sorto de Kolumbo!

Me. — (Me tentesis preske aplaudar la brava anglo pro sa sincereso. La altri rigardis tute astonita).

A. (durigis). — Pripensu sinjoroj, vi instruigas vian infanon. Mi ne kredas, ke unu el vi troviĝas, kiu aĉetus lernolibrojn, kiujn oni uzis antaŭ 20 jaroj; certe vi ilin elektos el la moderna scienco kaj edukado.

Vojaĝante, ĉu mi bezonas scii la nomon de la konstruisto de tiu ĉi au tiu rapida vaporŝipo? Mi nur demandas bileton kaj uzas la plej konveneblan ŝipon.

Ĉu vi, karaj samideanoj, povus diri al mi, pro kio la lingvo Esperanto dum ĝia 20 jara ekzistado ĝis nun disvastiĝis propo cie tiel tro malmulte?

Hodiaŭ okupiĝas kun Esperanto nepli ol 250.000 homojn el 1500 milionoj da loĝantoj sur nia terglobo.

G. — La fiasko de la « Volapüko » estis, almenaŭ ĉe ni, la ĉefa kaŭzo, ĉar oni perdis la fidon en la internacia lingvo. (Ĉiuj silentis).

Me. — (Neplu povante me ritenar pri ca tre grava questiono, quan me perfekte studyis, me quik salutista siori, exkuzante me pro to, ke me nevole auskultesis ili. Plue me demandis la permiso respondar a ta questiono en la linguo internaciona.

Tre surprizita la societo me spektis, komence saveme e ne sen poka suspekto, sed pos pauzo ed interprezento me esis invitata parolar.

Me. — Kara samideani, ante un yaro e duono me komencis lernar Esperanto Zamenhofa. Danke mea konocado de 4 lingui nome: germana, du romanala e un slava me prosperis; tamen pro la neregulozeso dil radiki e multa altra malfacilaji linguala me ankore ne facis amistico kun la arbitral idiomismi esperantala. Malgre to, en mea entuziasmo por « nia kara lingvo » me konsilis ad omna mea konocata anke lernar od adminime provar ol.

Multi komencis, sed ti, qui parolis nur germane, sucesis pos un yaro tre malmulte; ili tre plendis pri « ĝ » e « ĉ » ex. en « ĝia » e « ĉia », quin du diversa vorti ili pronuncadas nekoncie e nevole sempre tut egale. Fine tedita e senkurajigita pro missuceso ili renuncis por sempre a la plua vana studyo.

Co eventas che la austriana germani, nome che la Vienani (con li ipsa savas tro bone) en alta grado; che la nordal germani adminime en la sama grado. Me kredas ne erorar asertante, ke adminime 70 til 80 sur 100 de la Germani inter la 75 milioni esas submisita a ta grava malfacilajo, quin efektigis la kombino de literi, specifiva nur a Slavi.

R. — Jes S°, estas evidente, mi ĝin tre bone scias.

Me. — S^ri^, co ne esas forsan kulpo o difekto di la neslava populi, no! la difero karakteriziva en la lingual konstrukturo esas la kauzo, nula altro.

En Austrio ni vidas emergar Esperanto e. y. 1902 (segun « Germana Esperantisto ») unesme che la cheki en Prag, dum la Austriana Germani salutis Esperanton en lia domo en Wien nur e. y. 1904, do 2 yari plu tarde. La kauzo di ta aparo ne konsistas forsan en to, ke la Germani esas min savema o min kapabla kam la Slavi. Tute ne!

La Slavo lernas Esperanto nekontesteble plu facile kam la Germano, Anglo, Franco, Italo, Hispano, Amerikano, e. c.

Me firme certigas, ke la « reformesperanto » esos lernata ed aplikata egal facile da omna civilizita nacioni e populi di nia terglobo.

G. — Ha! Tre bone! Tio ĉi nu estas la lingvo « Ido »! Mi preskaŭ ĉion komprenis, kion vi diris; vere mi ankaŭ ne povas korekte elparoli la diritajn esperantajn literojn, malgraŭ longjara studado. Me kredis, ke « Ido » estas tute alia lingvo, sed me trovas nur malgrandan diferencon inter tiu ĉi ambaŭaj lingvoj.

A. — Mi tre dankas vin pro via konvinkanta respondo al mia demando.

F. e R. — Ankaŭ ni sinjoro; nun ni aŭdis unuafoje importantan argumenton pri la lingvo « Ido ».

Me. — Pripensez siori, omna kombatanto, sive militisto, skermisto, yuristo, sive irgunu, qua destinesas defensar ul' afero, absolute devas informar su max bone posible mem pri la max detaloza cirkonstanci, agmaniero, relati, intenci e. c. che la kontrulo. Co esas la chefa, eminenta postulo, sen qua on esus ne nur malyusta en sa judiko, sed ordinare detrimentiga e dupigita.

Voluntez dicar a me siori, kad vi havas en via klubi o societi exempleri dil « *Progreso* » e « *Belga Sonorilo* » qui informigas vi pri la laboruro dil konstanta komisitaro dil delegitaro malyuste insultita de la nedankemuli?

A. — Jes sinjoro, ni havas ilin, ambaŭ.

G., F. e R. (preske unvoce klamis). — « Ni ne ilin havas »!

F. — La posedo de idistajn gazetojn en nia societo estus jam krimo kontraŭ la fideleco al la fundamento.

G. e R. — Ĝuste ankaŭ ĉe ni!

Me. — Kad vi juris sur ta libro?

F. — Nu, ni ja ne ĵuris, sed ni devas respekti la elpenson en la persono de nia genia majstro, kiun ni adoras.

Me. — Siori, me tre prizas la genioza inventisti, sed nultempe mea entuziasmo por ula persono degeneris en idolkulto.

R. — Nu, S° me konsentas ke via lingvo estas bonsona kaj interesa, tamen vi ne havas la genie kombinitajn 45 partikulojn.

Me. — Exkuzez siori, sed kontre, ta partikli esas plu regresa kam progresa en tuta esperantal sistemo.

G. — Ne eble S°!

Me. — Juste, ta partikli ex.: « *ĉiujn*, *tiujn*, *neniujn*, *ĉiam*, *ĝis*, *ĉio* e. c. plue la vorti: *hodiaŭa* (memorigas poke Havayana nomo « kalakaua »), « *adiaŭo*, *ankoraŭ*, *bedaŭrindajn* » e. a. esas nevinkebla malfacilaji, ne nur por la germano, sed anke por omna ne slava parolanto. Quale nekompareble facile omnu, sen difero dil nacioneso, pronuncas e lernas la same signifikanta vorti dil reform esperanto: « *omni*, *ti*, *nuli*, *sempre*, *til*, *omno*, *cadia*, *adyo*, *ankore*, *rigretinda* », e. c.

Me parias cent kontre un, ke la honorinda pastori, qui predikis en esperanto okaze la Dresdena kongreso, esus preferinta uzar joye la plu familiara, harmonioza, sonora vorti dil reform esperanto kam ti, or siflanta, or flogilsonanta dil Esperanto Z. Quale do vi volas pretendar, ke la personi tre okupata da sua profesioni nome: ciencisti, oficeri,

oficisti, komercisti, laboranti e. c. trovus tempo e distrakto por studyar, kun irgaqua suceso, la lingvo Esperanto Z.? Ne posible.

La sennombrafoye riklamita facileso dil pronunco e lernebleso existas vere nur sur la papero, to povas pruvar homi de ne ordinara edukado, qui okupas su multa yari ye Esperanto Z. e ne povas fluante dicar tri frazi kontinue.

F. — La plibonigoj esas ja necesaj, sed la fundamento esperanta estas korekta kaj netuŝebla.

Me. — Kontre S°, juste ta fundamenti esas kaduka, nam la nereguloza materyalo esas arbitriale kompozita, quon lerte e spiritoze demonstris a ni la meritoza sekretaryi dil komitato dil delegitaro per sate konocata publikaji.

Memorez S[i]: « Kvar okuli plu vidas kam du okuli » proverbo germana vere dicas. Singla homo, tante geniala il povesas, nultempe posedas la kapableso krear tute perfekta verko sen extera sugesti e kunlaboranti, precipue to valoras por la lingui.

Ankore S°, quon vi dicas pri « *esperantista fonografa cilindro?*

G. — Bona ideo!

R. — Admirinde!

A. — Jam la pasinta jaro dum la tria ĉe ni S° Edw. K. H. (Usonano) petis de la centra oficejo je la nomo de la Amerika Societo, ke ĝi eldonu *fonografajn cilindrojn*, kiujn donas frazojn de l'Ekzercaro.

Me. — (Hazarde posedis la raporto de la konstanta kongresa komitato, ektiris ol ek la posho e) lektis yene: « *Punto 5:* S° Twombly el Novayorko kon-« siderante la *specialan malfacilecon* de la *instruo de* « *korekta elparolo*, petis, ke la kongreso elektu komi-« taton, por esplori la demandon pri la fabrikado de « fonografaj cilindroj, kiuj donu *bonajn modelojn de* « *la prononco* de diversnaciaj esperanti-toj e. c. ».

E vi siori, klamas « bona, admirinda ideo! »

Yes, bona ideo por rigretenda kozo.

Ica sincere konfesita plendo dil embarasita Amerikano esas la max bone pruvanta atesto kontre la tante laudita facileso e sonoreso dil linguo Esperanta Z.! Linguo tutmonda artefacita, qua bezonas cadie fonografcilindro, kontenas ja en su la jermo dil periso, se ol ne esas tale konstruktita, ke on povas proprigar ol a su per ipsa studyo, adminime da civilizita populi.

Kande ta kondiciono mankas, lor tala linguo tute ne povas pretendar kontar inter la internaciona helplingui.

(Pos generala pauzo paroleskas l' anglo).

A. — Sinjoro, laŭ mia opinio vi estas prava, kaj me tutkore dankas vin.

(La Germano subite falas en la parolo poke konfuzita).

G. — Kion do fari? Dum kvin jaroj mi jam lernis Esperanton Z. kaj mi prosperis ĝis la grado, por povi korespondi sufiĉe kaj iome paroli. Nuntempe tuta mia penado devas esti senutila!

Oni ja ŝanĝas la internaciajn lingvojn kiel ĉemizojn. Kiu do garantias al mi, ke la reformesperanto ne ŝanĝos ankaŭ baldaŭ?

Dio mia! denove lerni novan lingvon; konsilu do nin, sinjoro!

Me. — Kara samideani: 1[e] me konsilas a nulu, nam ico esas negratudema;

2[e] Me intencas nulu konvertar kontrevole, nam to esas ankore plu negratudema.

Restas do a me nul altro, kam rakontar a vi quale me ipsa procedis.

Cirke la 20[a] agosto cayare, me tralektis la ante mencionata jurnali, rispektive verki, e quik me decidis embracar la reformesperanto.

Reformesperanto esas lerte e felice kompozita linguo ek la Esperanto Zamenh. ed « Ido », da nefatigebla membri dil konstanta komisitaro dil delegitaro.

Til nun, depos cirke 3 semani, me povas certigar, ke me sucesis plu bone en reformesperanto kam en Esperanto Zamenhofa dum 3 monati.

Esas eroro kredar, ke to esus nuva linguo.

No, tute ne! Ol esas nur konstrukturo plu reguloza, korekta; la pronunco naturala e ridinde facila; forjeto dil sempre oblivyata tedoza akuzativo, l' agrableso dil nechanjanta adjektivo; la familiara formaco dil pluralo per « i » vice « oj » ed « ojn ».

Ne existas irga dubo, ke la reformesperanto atingis til nun la max grande posibla internacioneso, regulozeso e korekteso dil vortradiki, plue, ke la spirital produktaji povesas facile imprimata en omna imprimeyo, ke la lango dil germano, franco ed aparte ta dil Amerikano ed Anglo ne plu bezonas facar terurigata gimnastikarti sur la esperantal trapezo. Anke esas posibla proprigar a su la linguo internaciona dum plu mallonga tempo, kam l' Esperanto Z., e povar parolar ol vere fluante e ne pezoze, quale eventis che la plumulto de kongresvizitanti.

Co, siori, esas la garantii por esperoza futuro dil progresema e reformema Esperantaro.

A ta mea opiniono me adjuntas, ke me anke respektas la opiniono di omna honesta kontrakombatalanto.

Se anke nia ideala voyi momente iras paralele, tamen me opinias, ke li olim konvergos e devas atingar la puerto ja de longe serchata, sub irgaqua flago ol navigas sur l' oceano dil homaro.

A. — Sinjoro mi tre dankas vin, kaj mi povas diri, ankaŭ en nomo de miaj societanoj, sen ia kontraŭdiro, ke de post hodiaŭ, via vojo estos la nia.

Kun kordyala preso dil manuo me forlasis la bela navo tute kontentigite.

J. de Lj.

BONVENO!

Nia Sueda kunfrato « *Esperantisten* » de Stockholm libere akceptas la internaciona linguo, e de nun esas reformema organo. Ni sincere gratulas ol, e dankas ola direktoro, qui sendis a ni la sekvanta postkarto :

Kun *Esperantisten* transirante Rubikon, ye la nuva yaro, me salutas la nuva kunkombatanti ed esprimas la deziro juadar lia potenta, morala apogo en la nuva, longa e malfacila kombato, qua eventos. Vivez la nuva yaro!

Stockholm la 1 : esma de Januaro 1909.

P. Ahlberg,
membro di
Uniono di l' Amiki de la Linguo Internaciona.

Grammaire de la Linguo Internaciona.

ALPHABET. — A, B, C = ts (tsar), CH (digramme se prononçant tch comme dans tchèque), D, E = é (été), F, G dur (gant), H aspiré, I, J = dj (adjudant), K, L, M, N, O, P, QU, R, S, SH (digramme se prononçant ch comme dans chambre), T, U = ou, V, W, X, Y (yeux), Z.

La règle générale est que toutes les lettres conservent toujours leur son alphabétique; elles se prononcent toujours séparément; exception est faite pour les digrammes; la lettre U est consonnante dans les digrammes *qu* et *gu* et conséquemment ne constitue pas une syllabe: *aquo*, *linguo* = 2 syllabes et non 3.

ACCENT TONIQUE. — L'accent tonique se place toujours sur l'avant-dernière syllabe sauf pour l'infinitif où il se place sur la dernière syllabe.

ARTICLE. — Pas d'article indéfini.

L'article défini est *la* pour tous les genres et nombres, sauf lorsque le pluriel ne peut être marqué que par l'article, auquel cas celui-ci devient *le*.

SUBSTANTIF. — Le substantif se termine en *o* au singulier et en *i* au pluriel :

La patro, la patri (le père, les pères).

ADJECTIF. — L'adjectif se termine par *a* et est invariable. Dans les cas, très rares, où il est nécessaire de faire varier l'adjectif, celui-ci prend la marque du pluriel *i* après l'*a*.

Exemple : *la bonai* = les bons (adjectifs).

ADVERBE. — Les adverbes dérivés se forment par la finale *e* substituée à l'*a* de l'adjectif.

Bone = d'une manière bonne.

TERMINAISONS VERBALES :

INFINITIF	passé :	*ir*	*amir* = avoir aimé
	présent :	*ar*	*amar* = aimer
	futur :	*or*	*amor* = devoir aimer.
PARTICIPE ACTIF	passé :	*inta*	*aminta* = ayant aimé
	présent :	*anta*	*amanta* = aimant
	futur :	*onta*	*amonta* = devant aimer.
PARTICIPE PASSIF	passé :	*ita*	*amita* = ayant été aimé
	présent :	*ata*	*amata* = aimé
	futur :	*ota*	*amota* = devant être aimé.
INDICATIF	passé :	*is*	*me amis* = j'ai aimé
	présent :	*as*	*tu amas* = tu aimes
	futur :	*os*	*vi amos* = vous aimerez.
CONDITIONNEL :		*us*	*ni amus* = nous aimerons.
IMPÉRATIF (volitif) :		*ez*	*amez* = aimez.

ACCUSATIF. — L'accusatif n'est employé que pour marquer le complément direct; l'accusatif est facultatif, sauf dans les inversions où il est obligatoire; il se marque par un *n* final.

Exemple : *me vidas la homon* = je vois l'homme ;
la homo quan me vidas = l'homme que je vois.

Dans le premier exemple l'*n* accusatif sera généralement omis; on dira simplement : *me vidas la homo.*

Dans le second exemple l'*n* de *quan* est obligatoire.

PRONOMS PERSONNELS :

me = je
tu = tu
vu = vous (singulier respectueux)
ilu ou *il* = il (masculin sexuel)
elu ou *el* = elle (féminin sexuel)
olu ou *ol* = 3me personne singulier neutre
ni = nous
vi = vous
ili = ils
eli = elles
oli = 3me personne singulier neutre.

Règle générale, on ne distinguera pas le genre à la 3me personne du pluriel, et on emploiera le prénom contracté *li* pour les 3 genres tant que cela ne produira aucune ambiguïté.

POSSESSIFS :

mea = mon
tua = ton
vua = votre (singulier respectueux)
ilsa, *elsa*, *olsa* = son, avec distinction de genre
nia = nôtre
via = vôtre
ilia, *elia*, *olia* = leur, avec distinction de genre.

Règle générale, on ne fera la distinction de genre à la troisième personne du singulier et du pluriel que si c'est nécessaire; au singulier on emploiera *sa* pour les 3 personnes; au pluriel on emploiera *lia* pour les 3 personnes, tant que cela ne produira aucune ambiguïté.

Le pluriel des pronoms se marque par le changement de *a* final en *i*.

PRONOM RÉFLÉCHI : *su* = soi.

POSSESSIF : *sua* = son; *sui* (pluriel) = ses.

PRONOM INDÉFINI : *on* = on.

ADJECTIFS-PRONOMS DÉMONSTRATIFS :

ica = ce... ci (masculin et féminin sexuels)
ico = ceci (neutre)
ici = ceux-ci (pluriel général).
ita = ce... là (masculin et féminin sexuels)
ito = cela (neutre)
iti = ceux-là (pluriel général).

On peut supprimer l'*i* initial de ces démonstratifs et dire simplement : *ca*, *co*, *ci*, *ta*, *to*, *ti*.

Si l'on veut marquer le genre on emploiera les formes :

ilca = celui-ci	*ilci* = ceux-ci
elca = celle-ci	*elci* = celles-ci
olca = cette chose-ci	*olci* = ces choses-ci.
ilta = celui-là	*ilti* = ceux-là
elta = celle-là	*elti* = celles-là
olta = cette chose-là	*olti* = ces choses-là.

RELATIFS-INTERROGATIFS :

qua = qui (singulier)
qui = qui (pluriel)
quo = quoi (neutre).

NOMBRES. — Les numéraux cardinaux sont :

un, du, tri, quar, kin, sis, sep, ok, nov, dek, cent, mil.

Les adjectifs et adverbes ordinaux se forment à l'aide de l'affixe *esm* : *quaresma*, (quatrième), *sisesme* (sixièmement).

RÈGLES DE DÉRIVATION. — La caractéristique de la Linguo Internaciona réside dans ses règles de dérivation auxquelles on a donné, pour la première fois, un jeu précis, logique et international.

Prix des annonces de « LA BELGA SONORILO »

Pour un an :

I page	I/2 page	I/4 page	I/8 page.
50 frs.	30 frs.	20 frs.	15 frs.

S'adresser par écrit: *10, rue Isidore Verheyden, Bruxelles.*

ATENTU !

La lerta homo, kiu pretendis fari tiom da aferoj kiom li volis sen ia anonco, ĵus perforte devis akcepti nepre helpon de anoncoj; la afiŝo estas titolita :

AŬTORITATA VENDO PRO JUSTECO.

L'homme habile qui prétendait faire autant d'affaires qu'il voulait sans aucune publicité, vient d'être forcé de recourir aux annonces quand même; l'affiche est intitulée :

VENTE PAR AUTORITÉ DE JUSTICE.

(American Druggist).